

К.ю.н. Степанова Т.В.
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова, Україна

**ПРОГАЛИНИ ПОРЯДКУ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ ЗА
ЗАКОНОПРОЕКТОМ № 3060 «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Учасники господарських відносин, що порушили майнові права або законні інтереси інших суб'єктів, зобов'язані поновити їх, не чекаючи пред'явлення їм претензії чи звернення до суду. Крім того, у разі необхідності відшкодування збитків або застосування інших санкцій суб'єкт господарювання чи інша юридична особа — учасник господарських відносин, чий права або законні інтереси порушено, з метою безпосереднього врегулювання спору з порушником цих прав або інтересів має право звернутися до нього з письмовою претензією, якщо інше не встановлено законом.

Доарбітражне врегулювання господарських спорів - це сукупність заходів, що підлягають здійсненню підприємствами та організаціями, права яких порушені, для безпосереднього вирішення спорів, що виникли, з підприємствами та

організаціями, які порушили майнові права та інтереси, до звернення з позовом до господарського суду.

Даний інститут корисний як для держави, так і для контрагентів, оскільки, по-перше, розвантажує господарські суди, по-друге, сприяє виявленню та скорішому усуненню причин та умов виникнення господарських правопорушень. З іншого боку, висловлювалися непоодинокі скарги щодо того, що за час виконання досудового порядку майбутній відповідач встигав перевести кошти на інші рахунки, продати спірне майно тощо.

Загальновідомо, як поступово законодавець спробував вирішувати цю проблему. Спочатку 17.05.2001 р. Законом № 2413-III обов'язковість досудового врегулювання була збережена лише відносно спорів, що виникають з договорів перевезення, надання послуг зв'язку та договорів, заснованих на державному замовленні. ГПК встановив, що контрагента повинні застосовувати заходи досудового врегулювання господарського спору у цих випадках, а також за домовленістю між собою, якщо це обумовлено договором.

Однак 09.07.2002 р. Конституційний суд України рішенням № 15-рп/2002 у справі № 1-2/2002 встановив, що положення частини другої статті 124 Конституції України щодо поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, що виникають у державі, в аспекті конституційного звернення необхідно розуміти так, що *право особи* (громадянина України, іноземця, особи без громадянства, юридичної особи) *на звернення до суду за вирішенням спору не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами*. При цьому встановлення: законом або договором досудового врегулювання спору за волевиявленням суб'єктів правовідносин не є обмеженням юрисдикції судів і права на судовий захист.

Отже, якщо досудовий порядок врегулювання спору встановлений договором, то сторони даного договору повинні його застосовувати у разі виникнення спору у будь-якому випадку.

На розвиток даної позиції положення статті 222 Господарського кодексу України встановлюють правила досудового порядку реалізації господарсько-правової відповідальності.

Дійсно, добровільність, свобода та рівність при укладенні договору та в ході його реалізації втрачають будь-який сенс у випадку, якщо норми законодавства діють виключно імперативно і не надають можливості виявити волю сторін при його укладанні. Контрагенти повинні мати можливість закріпити такий порядок та дотримувати його. Тим паче, що Конституційний Суд встав на їх бік.

Том) дуже важливо, аби положення статті 222 ГК зберегли свою чинність, але в законопроекті № 3060, яким пропонується прийняти Закон України «Про основні засади господарської діяльності», немає подібної статті.

Деякі дослідники можуть вказати на доречність збереження та застосування статті 8 Господарського процесуального кодексу України з аналогічним змістом, але вважаємо доречнішим саме збереження її у складі ГК, а не ГПК України, оскі-

льки процедура досудового врегулювання господарських спорів не належить до стадій розгляду господарського спору в суді, що регулюється нормами ГПК.

Логічним представляється: розкриття можливостей закріплення в договорі такого досудового порядку, оскільки процесуальний кодекс повинен розглядати лише питання судочинства - розгляду справ судами, та не торкатися питань вирішення їх без участі господарського суду.

Це лише один суттєвий недолік нового законопроекту. Але є і багато інших, на яких, мабуть, зупиняться інші дослідники. У зв'язку з цим недоречним представляється скасування Господарського кодексу України, який діє майже: п'ять років та пристосувався до діючої системи господарювання, а тим паче: міняти його на Закон «Про основні засади господарської діяльності» (проект № 3060), який не «покриває» і десятої частини того, що врегульовано нормами Господарського кодексу.